

İSVİÇRE MEDENİ KANUNU'NDA EŞLERİN BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ (ZGB Art. 170) VE KONUNUN TÜRK AİLE HUKUKUNDAKİ YERİ^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Numan TEKELİOĞLU^(**)

Öz

İsviçre Medeni Kanunu'nda evlilik birliğini koruyucu nitelikte genel bir önlem olarak eşlerin bilgi verme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Evlilik birliğini daha çok hukuki ve ekonomik bir ortaklık modeli şeklinde ele alan İsviçre kanun koyucusu, sadakat yükümlülüğü içerisinde yer alan genel bilgi verme yükümlülüğü ile yetinmemiştir. Bunun ötesinde, her bir eşe diğerinin geliri, malvarlığı ve borçları ile ilgili bilgi talep etme ve bilgi vermektan kaçınılması halinde mahkemeye başvurma hakkı tanımıştır. Ancak bu hükmün İsviçre uygulaması bakımından salt bilgi talebi çerçevesinde başvuruda bulunmak için kullanılmadığı ve daha ziyade boşanma davalarında gündeme geldiği ifade edilmektedir. İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan evlilik birliğini koruyucu önlemleri genel itibariyle benimsemiş bulunan Türk kanun koyucu, eşlerin bilgi verme yükümlülüğüne dair İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan hükme benzer bir düzenlemeyi kabul etmemiştir. Çalışmada öncelikle İsviçre Hukuku bakımından eşlerin bilgi verme yükümlülüğünün konusu, uygulanması ve kapsamı üzerinde durulmuştur. Sonrasında, bilgi verme yükümlülüğünün Türk Hukuku'ndaki yeri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

İsviçre Medeni Kanunu, Bilgi Verme Yükümlülüğü, Eşlerin Geliri, Eşlerin Malvarlığı ve Borçları, Türk Aile Hukuku.

(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 23.08.2022 - Kabul Edildiği Tarih: 21.09.2022.

Atıf Şekli: Numan Tekelioğlu, "İsviçre Medeni Kanunu'nda Eşlerin Bilgi Verme Yükümlülüğü (ZGB Art. 170) ve Konunun Türk Aile Hukukundaki Yeri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XII, S. 2, 2022, s. 1007-1035.

(**) Pamukkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, Denizli, Türkiye.

E-posta: numantekelioglu@gmail.com.

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5787-4137>.

DUTY TO PROVIDE INFORMATION OF SPOUSES IN SWISS CIVIL CODE (ZGB Art. 170) AND THE PLACE OF THE SUBJECT IN TURKISH FAMILY LAW

Abstract

Swiss Civil Code regulates the duty to provide information of spouses as a general measure to protect the marriage union. Furthermore, each spouse has the right to request information about the income, assets and debts of the other and to apply to the court in case of refraining from providing information. However, it is stated that this provision is not used to make an application within the framework of the request for information only in terms of Swiss practice, but rather comes to the fore in divorce cases. The Turkish legislator has not accepted a regulation similar to the Swiss Civil Code regarding the duty of the spouses to provide information. In the study, first of all, the subject, application and scope of the duty of the spouses to provide information in terms of Swiss Law are emphasized. Afterwards, the place of the duty to provide information in Turkish Law is discussed.

Keywords

Swiss Civil Code, Duty to Provide Information, Income, Assets and Debts of Spouses, Turkish Family Law.

GİRİŞ

İsviçre Medeni Kanunu'nun 170. maddesi, eşlerden her birinin geliri, malvarlığı ve borçları hakkında diğer eşten bilgi vermesini isteyebileceğini hüküm altına almaktadır (ZGB Art. 170, Abs. 1). Söz konusu hüküm, İsviçre Medeni Kanunu'nda 1988 yılında yürürlüğe giren reform çerçevesinde getirilmiştir. Reform öncesi dönemde eşlerin gelirleri, malvarlıkları ve borçları hakkında bilgi verme yükümlülüğü, daha çok mal rejimi çerçevesinde ortaya çıkan bir yükümlülüktü¹. Bununla birlikte Federal Mahkeme, boşanma hukuku kapsamındaki talepler bakımından önemli olan tüm konularda bilgi verme yükümlülüğünün var olduğunu kabul etmişti². Reform sonrası getirilen evlilik birliği modeli, eşlerin mali konularda birbirlerine karşı açık olmalarını öngörmektedir³. Ailenin geçimini birlikte sağlamakla yükümlü olan (ZGB Art. 163) eşlerin, birbirlerinin ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu nedenle her bir eş, mal rejiminden bağımsız olarak ekonomik durumları hakkında diğerine bilgi vermekle yükümlüdür⁴.

Öğretide ZGB Art. 170 hükmünün, ZGB Art. 159 hükmünden kaynaklandığı ifade edilmektedir⁵. Bahsi geçen hükme göre eşler, evlilik birliğinin mutluluğunu sağlamak için uyumlu bir iş birliği içinde çalışmakla yükümlüdürler⁶. İşte ZGB Art. 170 hükmünün, eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu sağlamak için göster-

¹ Verena Bräm, *ZK - Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB)*, Dritte Auflage, Schulthess Verlag, 1998, Art. 170, N. 1.

² BGE 117 II 230. Yüksek mahkeme, anlaşmalı boşanma protokolünün mal paylaşımına dair hükümlerinin iptali talebini incelediği bir kararında, eşler arasında bilgi verme yükümlülüğünü öngören ZGB Art. 170 hükmünün protokolün yapıldığı sırada yürürlükte olmadığını, ancak eşlerin sadakat ve yardım yükümlülüğünden belirli ölçüde bilgi verme yükümlülüğünün de doğduğunu ifade etmiştir. Bkz: BGE 117 II 2018, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c2117218.html>, (11.08.2022).

³ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 4.

⁴ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 4; Christine Arndt, "Die Auskunftspflicht nach Art. 170 ZGB", *Der Familienprozess Beweis - Strategien - Durchsetzung*, Schulthess Verlag, 2020, s. 65.

⁵ Roland Kokotek, *Die Auskunftspflicht des Ehegatten nach Art. 170 ZGB*, Schulthess Verlag, 2012, s. 1; Heinz Hausheer - Ruth Reusser - Thomas Geiser, *BK - Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Das Eherecht*, 2. Auflage, Stämpfli Verlag, 1999, Art. 170 N. 5; Ivo Schwander, *BSK- Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht*, Band I, 5. Auflage, 2014, Art. 170 N. 1.

⁶ Bu hükme paralel olan TMK m. 185/2'de, eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu birlikte sağlamakla yükümlü oldukları ifade edilmektedir.

receklere iş birliğine yönelik bir araç olduğu belirtilmektedir⁷. Öte yandan bu hüküm, ZGB Art. 172 anlamında evlilik birliğinin korunmasına yönelik bir tedbir niteliğindedir⁸. Mahkeme, eşlerden birinin talebi üzerine, kanunun öngördüğü tedbirleri alır (ZGB Art. 172, Abs. 3).

Bilgi verme yükümlülüğünün ön şartı, eşler arasında evliliğin varlığıdır⁹. Eşler fiilen ya da mahkeme kararıyla ayrı yaşıyor olsalar dahi, bu yükümlülük devam eder¹⁰. Bilgi verme yükümlülüğü yalnızca eşler arasında geçerlidir¹¹. Bu bakımdan mahkeme tarafından talep edilmesi ihtimali dışında eşler, üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkını ileri süremezler¹². Söz gelimi eşlerden biri, diğerinin çalıştığı kuruma başvurarak eşinin maaş miktarı konusunda kendisini bilgilendirmesini isteyemez¹³. Aynı şekilde, diğer eşin banka hesaplarındaki mevduat konusunda bankadan bilgi talep edilmesi de mümkün değildir.

Kural olarak bilgi verme yükümlülüğü, evliliğin ölüm, boşanma ya da butlan kararı neticesinde sona erdiği hallerde ortadan kalkar¹⁴. Ancak öğretide bazı istisnai hallerde ZGB Art. 170 hükmünün uygulanmaya devam edeceği belirtilmektedir. Söz gelimi boşanma sonrası mal rejiminin tasfiyesi söz konusu olduğunda, bilgi verme yükümlülüğünün devam ettiği kabul edilmelidir¹⁵. Benzer bir durum, eşlerden birinin ölümü sebebiyle mal rejiminin tasfiyesi bakımından da

⁷ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 1; Ursula Schmid, **OFK - Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch**, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag, 2016, Art. 170, N. 1.

⁸ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 2.

⁹ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 66; Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 7; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 6.

¹⁰ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 6.

¹¹ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 15; Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 69; Barbara Graham Siegenthaler - Philine Getzmann, "Finanzielle Beziehungen unter den Ehegatten und zu Dritten", https://jusletter.weblaw.ch/juslissues/2019/969/finanziellebeziehun_2f965fc7be.html__ONCE&login=false, (11.08.2022)

¹² Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 69; Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 3; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 14; Schwander, BSK-ZGB, Art. 170, N. 6. N 11; Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 3.

¹³ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 15; Tarkan Göksu - Peter Breitschmid, **CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht - Partnerschaftsgesetz**, 3. Auflage, Schulthess Verlag, 2016, Art. 170, N. 3.

¹⁴ BGE 143 III 113; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 6.

¹⁵ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 6; Schwander, BSK-ZGB, Art. 170 N. 6.

söylenbilir¹⁶. Ancak boşanma sonrası nafaka miktarının değiştirilmesine dair taleplerde ZGB Art. 170 hükmünün uygulanamayacağı ifade edilmektedir¹⁷.

Eşler evlilik birliğinin devamı süresince her zaman birbirlerinden bilgi talep edebilirler. Öğretide, sadakat yükümlülüğü ile bağlantılı olarak, bir eşin ekonomik durumundaki önemli değişiklikler hakkında diğerine talep etmeden bilgi vermesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁸. ZGB Art. 170 hükmünün 2. fıkrası, eşlerden birinin talebine rağmen diğer eşin buna yanaşmaması ya da yeterli bilgiyi vermemesi ihtimalinde, bilgi edinme hakkı bulunan eşe mahkemeye başvurma imkanı da vermektedir¹⁹. Mahkeme, talebi üzerine diğer eşi ya da üçüncü kişiyi gerekli bilgileri vermeye ve gerekli belgeleri sunmaya mecbur edebilir (ZGB Art. 170, Abs. 2). Ancak hükmün son fıkrasında, avukatların, noterlerin, doktorların, din adamlarının ve yardımcılarının mesleki sırlarının saklı olduğu belirtilmiştir.

I. BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KONUSU

A. Genel Olarak

Kanun'da bilgi verme yükümlülüğünün konusu, eşlerin geliri, malvarlığı ve borçları olarak ifade edilmiştir²⁰. Bununla birlikte, öğretide ve uygulamada bilgi edinme hakkının sadece bu üç kategoriyi değil, genel olarak eşlerin tüm mali durumunu kapsadığı kabul edilmektedir²¹. Eşlerden her biri, özellikle belirli bir talebin somutlaştırılması bakımından gerekli olan ve diğer eşin mali durumunu ilgilendiren her şey hakkında bilgi talep edebilir. Bu nedenle ZGB Art. 170 hükmünün konusu itibarıyla geniş yorumlanması gerektiği belirtilmektedir²². Fede-

¹⁶ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 4. Eşlerden birinin ölümü halinde ayrıca sağ kalan eşin mirasçı sıfatıyla diğer mirasçılara bilgi verme yükümlülüğü bulunmaktadır (ZGB Art. 610, Abs. 2; TMK m. 649/2).

¹⁷ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 5.

¹⁸ Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 4; Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 11; Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 1.

¹⁹ Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 4.

²⁰ Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 4; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 16; Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 5; Philipp Maier, "Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung im Ehegüterrecht bei strittigen Scheidungen", *Schweizerische Zeitschrift für Zivilprozess- und Zwangsvollstreckungsrecht*, 2020, Heft 51, s. 195.

²¹ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 67; Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 4.

²² Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 67.

ral Mahkeme'ye göre bilgi verme yükümlülüğü, bir eşin mali durumunu değerlendirebilmek için gerekli olan her şeyi içerir²³.

B. Eşin Geliri

ZGB Art. 170 hükmü, eşin hangi gelirleri için bilgi talep edilebileceği noktasında herhangi bir kısıtlama içermemektedir. Bu bakımdan eşler, her türlü gelir bakımından bilgi talep edebilirler. Söz gelimi; maaş, ikramiye, provizyon, emeklilik hakları çerçevesinde elde edilen gelirler, sigorta kurumlarından alınan ödenekler, yatırım gelirleri ya da taşınmazlardan elde edilen gelirler bu kapsamda sayılır²⁴.

Öğretide bilgi talebinin konusunun ancak gerçek gelirin (*tatsächlichen Einkommen*) miktarı olabileceği ifade edilmektedir²⁵. Dolayısıyla bir eş, ZGB Art. 170 hükmüne dayanılarak, hangi tür gelirleri elde ettiğini ya da hangi geliri elde etmesinin mümkün olduğunu açıklamakla yükümlü tutulamaz. Bilgi vermekle yükümlü olan eşin, daha yüksek bir gelir elde etmekten kaçındığını ya da ihmali sonucu elde edemediğini göstermek amacıyla bilgi istenmesi mümkün değildir²⁶. Şu hâlde bilgi verme yükümlülüğünün amacı, eşlerin varsayımsal gelirlerinin (*hypothetischen Einkommen*) tespit edilmesi değildir. Bununla birlikte, eşlerden birinin nafaka yükümlülüğünden kaçınmak amacıyla malvarlığını kötü niyetli olarak elden çıkarması durumunda, bu konuda bilgi verme yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmektedir²⁷.

C. Eşin Malvarlığı

Malvarlığının kapsamına taşınırlar, taşınmazlar, alacaklar, banka mevduat hesapları, menkul kıymetler, şirket hisseleri gibi tüm malvarlığı değerleri dâhildir²⁸. Dolayısıyla her bir eş, diğerinin mevcut tüm malvarlığı değerleri hakkında bilgi edinme hakkına sahiptir. Ancak bu durum, eşlerin malvarlıklarıyla ilgili tüm belgeleri saklamak zorunda oldukları anlamına gelmez. Nitekim Federal Mahkeme, özellikle boşanma sonrası mal rejiminin tasfiyesi konusunda ortaya çıka-

²³ BGer 5A_736/2007; BGer 5A_816/2014.

²⁴ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 9; Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 51; Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 5; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 16.

²⁵ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 53.

²⁶ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 53.

²⁷ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 54.

²⁸ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 16.

cak muhtemel bir ihtilaf bakımından eşlerin malvarlıkları hakkındaki belgeleri saklamakla yükümlü olmadıkları görüşündedir²⁹. Bununla birlikte yüksek mahkeme, uyuşmazlık halinde bir eşin hâlihazırda mevcut olan belgeleri ve malvarlığıyla ilgili bilgisini saklama hakkının bulunmadığına dikkat çekmektedir. Eşin bilgi verme yükümlülüğü, kural olarak mevcut malvarlığı bakımından geçerlidir. ZGB Art. 170 hükmüne dayanılarak diğer eşin geçmişte malvarlığına dair yaptığı işlemler hakkında bilgi istenmesi, ancak mevcut malvarlığı durumunun değerlendirilmesi bakımından zorunlu ise mümkün olabilir³⁰.

D. Eşin Borçları

Eşlerden her biri, diğerinin geliri ve malvarlığı dışında borçları hakkında da bilgi edinme hakkına sahiptir. ZGB Art. 170 hükmü, bilgi verme yükümlülüğünün konusunu oluşturan diğer hususlarda olduğu gibi, eşin borçları noktasında da bir sınırlama getirmemektedir. Bu bakımdan bilgi vermekle yükümlü olan eşin her türlü borcu hükmün kapsamına dâhildir. Örneğin kredi borçları, ödünç alınan paralar, vergi borçları, nafaka borçları ya da kefalet ve diğer teminat yükümlülükleri bu çerçevede değerlendirilebilir³¹. Borçlarla ilgili bilgi verme yükümlülüğü, muaccel olan borçları kapsadığı gibi, henüz muaccel olmayan borçları da kapsar³².

II. BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN UYGULANMASI

A. Diğer Eşten Talep Edilmesi

Eşlerden her biri, diğerine karşı yönelteceği taleple onun geliri, malvarlığı ve borçları hakkında kendisine bilgi vermesini isteyebilir. Bilginin verilme şekli konusunda Kanun'da bir düzenleme yoktur. Bu nedenle bilgi sözlü olarak da verilebilir³³. Ancak bilgi alma hakkına sahip eş, sözlü bilgiyle yetinmek zorunda değildir. Diğer eşin mali durumunu değerlendirebilmek bakımından gerekli belgelerin verilmesini de isteyebilir³⁴. Bilgi talebi neticesinde kendisine bilgi ve

²⁹ BGE 118 II 27, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c2118027.html>, (27.07.2022).

³⁰ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 17.

³¹ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 16.

³² Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 5.

³³ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 19.

³⁴ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 19.

belge sunulan eş, bunları üçüncü kişilerle paylaşma hakkına sahip değildir³⁵. Aksi takdirde ZGB Art. 159 hükmünde belirtilen sadakat yükümlülüğüne aykırı davranmış olur.

Bilgi vermekle yükümlü olan eşin bunu reddetmesi ya da yeterli bilgi sunmaması durumunda, bilgi edinme hakkı olan eş mahkemeye başvurabilir (ZGB Art. 170, Abs. 2). Bilgi edinme talebi genellikle boşanma hukuku çerçevesinde ortaya çıkan mal rejimi ve nafaka konularıyla bağlantılı olarak gündeme gelir. Boşanma davası sırasında eşler ZGB Art. 170 hükmüne başvurarak bilgi talep edebilirler³⁶. Aynı durum, boşanma davasından ayrı şekilde talep edilen mal rejiminin tasfiyesi bakımından da geçerlidir. Bunların dışında, salt bilgi edinme hakkının kullanılması için mahkemeden talepte bulunulması nadir bir durumdur³⁷. Ancak her ne şekilde olursa olsun, bilgi edinme talebinin korunmaya değer bir menfaate, diğer deyişle hukuki yarara dayalı olması gerekmektedir³⁸. Nitekim hukuki yarar, mahkeme tarafından re'sen incelenmesi gereken bir dava şartıdır (*Prozessvoraussetzung*)³⁹. Yalnızca diğer eşin geliri ya da malvarlığı ile ilgili merakın tatmini, bilgi edinme talebinin mahkeme vasıtasıyla gerçekleştirilmesi için yeterli değildir⁴⁰. Aynı şekilde, bilgi talep eden eşin bilgiyi bizzat kendisinin elde etme imkanının bulunması durumunda da hukuki yararın olmadığı kabul edilir⁴¹. Örneğin eşlerin müşterek banka hesaplarına dair bilgiler böyledir⁴².

Gerek mahkeme dışında gerekse de mahkeme vasıtasıyla uygulanacak bilgi edinme talebinin diğer eşe yöneltilmesi gerekmektedir. Zira evlilik birliğinden doğan bilgi edinme hakkı, evliliğin genel hükümleri kapsamında olan bir haktır⁴³. Dolayısıyla, eşler dışındaki üçüncü kişiler bakımından bir eşin talebi çerçevesinde

³⁵ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 20.

³⁶ Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 195.

³⁷ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 18. Böyle bir ihtimalde mahkeme ZPO Art. 276 çerçevesinde bir ihtiyati tedbir (*vorsorgliche Massnahmen*) olarak bilgi talebi hakkında karar verir. Bkz: Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 196.

³⁸ Graham Siegenthaler - Getzmann, s. 5; Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 4; Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 70.

³⁹ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 70.

⁴⁰ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 19; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 11.

⁴¹ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 71.

⁴² Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 195.

⁴³ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 20.

bilgi verme yükümlülüğü söz konusu değildir. Üçüncü kişilerin talep eden eşe bilgi verme yükümlülüğü, ancak mahkeme tarafından verilen bir karar çerçevesinde doğabilir. Bu nedenle evlilik birliğinden doğan bilgi verme yükümlülüğünün, üçüncü kişiler bakımından ancak dolaylı bir etkiye sahip olduğu belirtilebilir⁴⁴.

Mahkeme vasıtasıyla bilgi talep eden eşin bu talebini somutlaştırması zorunludur⁴⁵. Diğer ifadeyle, bilgi edinme hakkını kullanmak isteyen eş hangi olgularla ilgili bilgi talep ettiğini ve hangi belgeleri görmek istediğini açıkça beyan etmelidir. Mahkeme, eşin bilgi talebi konusunda diğer eşe ya da üçüncü kişiye yükümlülük getirirken, hangi bilgilerin gerekli olduğuna veya hangi belgelerin sunulması gerektiğine karar vermelidir⁴⁶. Zira ZGB Art. 170, Abs. 2 hükmünde, mahkemenin ancak gerekli bilgi ve belgeleri (*erforderlichen Auskünfte und notwendigen Urkunden*) sunmaya mecbur tutabileceği açıkça belirtilmiştir⁴⁷. Nitekim Federal Mahkeme de vermiş olduğu bir kararda, talep edilen bilgi veya belgelerin listesini, açıklığa kavuşturulacak olguları ve bunları sağlayacak kişilerin kimler olduğunu içerecek şekilde talepte bulunulması gerektiğini ifade etmiştir⁴⁸.

Öğretide, mahkemenin ölçülülük ilkesini göz önünde tutarak, kişinin özel alanına gereğinden fazla müdahaleye varmayacak şekilde karar vermesi gerektiğine dikkat çekilmektedir⁴⁹. Örneğin rastgele birkaç banka seçilerek, bilgi vermekle yükümlü eşin buralarda mal varlığının olup olmadığının sorulmasına ilişkin talep hukuken korunamaz⁵⁰. Ayrıca, diğer eşten ya da üçüncü kişilerden elde edilen belgelerin tamamının talep eden eşe verilmesi de gerekmez. Bilgi edinme hakkına dair menfaati karşıladığı ölçüde bunun mahkeme tarafından sınırlandırılması mümkündür. Söz gelimi, bir belgedeki belirli bölümlerin talep eden eşe verilmesi kararlaştırılabilir⁵¹.

⁴⁴ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 20.

⁴⁵ Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 4; Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 71; Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 23.

⁴⁶ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 23; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 197.

⁴⁷ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 10; Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 70; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 197.

⁴⁸ BGer 5C. 308/2001 vom 22.1.2002. Ayrıca Bkz: Verena Bräm, "Der Schutz der ehelichen Gemeinschaft: Besonderheiten, Tendenzen, Widersprüche", *Die Praxis des Familienrechts*, Stämpfli Verlag, 2006, s. 518.

⁴⁹ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 22.

⁵⁰ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 23; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 197.

⁵¹ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 72; Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 24.

Hak sahibi eşin talep ettiği bilgi ve belgelerin, öncelikle bilgi vermekle yükümlü eş tarafından ibraz edilmesi gerekir. Mahkeme, diğer eşin sunabileceği bir bilgi ya da belge için doğrudan üçüncü kişileri yükümlü tutmamalıdır⁵². Örneğin eşin kira gelirleri hakkında bir bilgi talebi söz konusu ise, doğrudan kiracıardan ne kadar kira ödediklerine dair bilgi ve belge talep etme yoluna gidilemez.

Bilgi vermekle yükümlü eşin, mahkeme tarafından istenmesine rağmen bilgi vermeyi reddetmesi durumunda ortaya çıkacak sonuçlara dair Kanun'da bir düzenleme yoktur. Ancak öğretide, hâkimin İsviçre Ceza Kanunu (StGB) m. 292 hükmünü uygulayabileceği kabul edilmektedir⁵³. Bahsi geçen hükme göre, resmi makam tarafından kendisine verilen emre itaat etmeyen kişi para cezası ile cezalandırılır. Federal Mahkeme, itaatsizlik cezasının (*Ungehorsamsstrafe*) yanı sıra, hâkimin delilleri değerlendirirken bilgi verme talebinin reddini dikkate alabileceği kanaatindedir. Yüksek Mahkemeye göre, bilgi verme talebi reddedildiği takdirde hâkim diğer eşin beyanlarını üstün tutabilir⁵⁴. Ancak bu durum ispat yükünün tersine çevrildiği anlamına gelmez. Diğer ifadeyle, bilgi talep eden eşin bu bilgilerin gerekliliğine dair ispat yükü devam edecektir.

B. Üçüncü Kişilerden Talep Edilmesi

Mahkeme, bilgi vermekle yükümlü olan eşin yükümlülüğünü yerine getirmediği kanaatine varırsa ya da bu eş doğrudan bilgi talebini reddederse, gerekli bilgi ve belgelerin üçüncü kişiler tarafından verilmesini emredebilir⁵⁵. Üçüncü kişilerin bilgi vermeleri ve belge sunmaları için mahkeme tarafından talepte bulunulması, evliliğin korunmasına ilişkin tedbirlerle benzer bir amaca sahiptir. Mahkemenin, üçüncü kişilerden bilgi ve belge talebi noktasında takdir yetkisi olduğu kabul edilmektedir⁵⁶. Hâkim özel durumları ve her iki eşin menfaatlerini dikkate alarak, üçüncü kişilerden bilgi ve belge talep edilip edilmeyeceğine karar verir. Üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğü, eşlerin yükümlülüğüne göre tali niteliktedir⁵⁷. Bu nedenle üçüncü kişilere yönelik talep, ancak diğer

⁵² Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 25.

⁵³ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 170.

⁵⁴ BGE 118 II 27, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c2118027.html>, (27.07.2022).

⁵⁵ Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 7; Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 69; Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 32; Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 5; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 198.

⁵⁶ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 26; Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 32.

⁵⁷ Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 198.

eşin istenen bilgi ve belgeleri sunmaktan kaçınması durumunda haklı kabul edilebilir⁵⁸.

Kanun'da bilgi ve belge talebinde bulunulabilecek olan üçüncü kişilerin kimler olduğuna dair bir açıklık yoktur. Bu nedenle fiil ehliyetine sahip olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin, kendisinden bilgi ve belge talep edilebilecek üçüncü kişiler kapsamında olabileceği kabul edilmektedir⁵⁹. Örneğin bilgi vermekle yükümlü olan eşin işvereni, hesabının bulunduğu banka, işlem yaptığı postane ya da borçlu olduğu alacaklılar üçüncü kişidir. Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların ise, ancak çok özel ve zorunlu hallerde bilgi vermekle yükümlü tutulabileceği belirtilmektedir⁶⁰. Bu bakımdan en çok karşılaşılabilecek olan durum, eşlerin çocuklarından bilgi talep edilmesidir. Öğretide mahkemenin mümkün olduğu ölçüde aile ilişkilerini ve iş birliğinden kaçınma hakkını dikkate alması gerektiği belirtilmektedir⁶¹.

Eşlerin bilgi verme yükümlülüğü kapsamında idari ve resmi makamların bilgi vermekle yükümlü tutulup tutulamayacağı tartışmalıdır. Bazı yazarlar, idari ve resmi makamların üçüncü kişilerin kapsamına dâhil olduğunu ve bilgi verme yükümlülüğünün bunlar bakımından da geçerli olduğunu ifade etmektedirler⁶². Aksi görüşteki yazarlar ise, idari ve resmi makamların ZGB Art. 170 kapsamında üçüncü kişi olarak kabul edilemeyeceği kanaatindedir⁶³. Buna göre idari ve resmi makamlar, kendilerinden bilgi ve belge sunmaları istendiği takdirde bunu sağlama noktasında ilgili mevzuatlarına göre karar verebilirler⁶⁴. Bununla birlikte, özel hukukun uygulanmasının kamu hukuku tarafından engellenmemesine ilişkin Federal Mahkeme içtihadı⁶⁵ göz önünde tutularak, kamu yararıyla çelişmediği sürece idari makamların bilgi ve belge sağlamaktan kaçınmaması gerek-

⁵⁸ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 69.

⁵⁹ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 33.

⁶⁰ Bräm, ZK- ZGB, Art. 170, N. 33.

⁶¹ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170, N. 27. İsviçre Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) 160. maddesine göre, davada taraflar ve üçüncü kişiler delillerin toplanması için iş birliği yapmakla yükümlüdür. Ancak aynı Kanunun 165. maddesi, davanın tarafları ile üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) hısımlığı bulunanlara iş birliğinden kaçınma hakkı (*Verweigerungsrecht*) tanımaktadır. Bkz: Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 199.

⁶² Cyril Hegnauer - Peter Breitschmid, *Grundriss des Eherechts*, Stämpfli Verlag, 4. Auflage, 2000, N. 1912; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 198.

⁶³ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 33; Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 8; Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 6.

⁶⁴ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 33.

⁶⁵ BGE 113 Ia 309, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/a1113309.html>, (18.07.2022).

tiği belirtilmektedir⁶⁶. Dolayısıyla kamu yararı bulunmadığı takdirde, idari makamlar sır saklama yükümlülüğüne dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınmazlar⁶⁷. Öte yandan, bilgi vermekle yükümlü olan eş, kişisel verilerin korunması çerçevesinde idareye başvurarak bilgi ve belge sağlanmasını engellemez. Zira eşler arasındaki bilgi edinme hakkının, kişisel verilerin korunması karşısında önceliğe sahip olduğu kabul edilmektedir⁶⁸.

III. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN MESLEKİ SIRLARININ KORUNMASI

ZGB Art. 170 hükmünün 3. fıkrası, mesleki sırların korunması bakımından mahkemeye bilgi ve belge vermeyi reddedebilecek kişilerin çerçevesini çizmektedir. Bahsi geçen hükme göre, avukatların, noterlerin, doktorların, din adamlarının ve yardımcılarının mesleki sırları saklıdır⁶⁹. Buradaki sayımın sınırlı olduğu kabul edilmektedir⁷⁰. Bu nedenle, hükümde belirtilenler dışında kalan meslekler bakımından sır saklama yükümlülüğüne dayanılması mümkün olmayacaktır.

Mesleki sırların korunması, yalnızca gerçek anlamda mesleki faaliyet çerçevesinde edinilen bilgi ve belgeler bakımından geçerlidir. Mesleğe özgü yasal faaliyetler ile diğer faaliyetler arasında bir ayırım yapılması zorunludur⁷¹. Söz gelimi, eşlerden biri malvarlığının yönetimini bir avukata vermişse, diğer eşin bilgi talebi çerçevesinde mahkeme avukata başvurduğu takdirde mesleki sır olduğu gerekçesiyle bilgi vermekten kaçınmaz⁷². Mesleki sırların korunması yönünden ZGB Art. 170, Abs. 3 hükmünün kapsamında olan bir kişi, bizzat kendi eşinin bilgi taleplerine karşı da mesleki sır savunmasında bulunamayacaktır⁷³.

⁶⁶ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 34.

⁶⁷ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 36.

⁶⁸ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 36.

⁶⁹ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 36; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 199.

⁷⁰ Arndt, Die Auskunftspflicht, s. 69; Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 43; Schmid, OFK-ZGB, Art. 170, N. 9; Göksu - Breitschmid, CHK-ZGB, Art. 170, N. 6.

⁷¹ Federal Mahkeme, bir avukatın çalıştığı şirketin aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olması durumunda şirkete ilişkin davada mesleki sırların korunmasına dayanarak ifade vermekten çekinemeyeceği yönünde karar vermiştir. Bkz: BGE 115 Ia 197, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/a1115197.html>, (20.07.2022).

⁷² Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 44; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 36.

⁷³ Bräm, ZK-ZGB, Art. 170, N. 45; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 37.

Ancak mahkeme, bu mesleklere mensup kişilerden bilgi ve belge talep ederken, üçüncü kişilerin meşru menfaatlerini dikkate almalıdır.

Faaliyetleri bakımından uygulamada ZGB Art. 170 hükmü karşısındaki konumları en fazla önem taşıyan kurumlar bankalardır⁷⁴. İsviçre’de Bankalar ve Tasarruf Sandıkları hakkında Federal Kanun’un (*Bundesgesetz über die Banken und Sparkassen, BankG*) 47. maddesi, bankacılık sırrının (*Bankgeheimnis*) ifşasını düzenlemekte ve buna ilişkin hapis ya da adli para cezası yaptırımlarını öngörmektedir. Öğretide bankacılık sırrının, ZGB Art. 170, Abs. 3 hükmündeki mesleki sırrın korunması kapsamında olmadığı kabul edilmektedir⁷⁵. Bu bakımdan bankanın özel ya da kamu bankası olup olmamasının bir önemi yoktur⁷⁶. Banka, mahkeme tarafından bilgi ve belge talep edildiği takdirde bunu vermekten kaçınmaz. Aksi takdirde, eşin bilgi edinme hakkının uygulanması pratik bakımdan mümkün olmayacaktır. Ancak mahkeme, somut olarak hangi bilgi ve belgelerin talep edildiğini açıklamak durumundadır. Söz gelimi, bilgi vermekle yükümlü eşin hesap hareketleri talep ediliyorsa, hangi tarih aralığının istendiği açıkça belirtilmelidir⁷⁷. Bununla birlikte, bankanın bilgi vermekle yükümlü eş ile aralarındaki sözleşme yükümlülüğünü ihlal etmeye zorlanamayacağı ileri sürülmektedir⁷⁸. Örneğin bilgi vermekle yükümlü eşin bankada kiraladığı bir kasası (*verschlossenes Depot*) varsa, bu kasanın açılarak içindekilerin bildirilmesi istenemez⁷⁹. Bu durumda bankanın vereceği bilgi, söz konusu eşin kendi bankalarında bir kasanın bulunması ile sınırlıdır. Bankanın bilgi verme yükümlülüğü, üçüncü kişilerin menfaatlerini de etkileyebilir. Özellikle diğer eşin mali durumunun belirlenmesi bakımından önem taşımadığı takdirde, üçüncü kişilere ilişkin bilgilerin açıklanmaması gerekir. Örneğin bilgi vermekle yükümlü olan eşin hesabına kimlerin para yatırdığı ya da bu hesaptan kimlere para gönderildiği gibi bilgiler, üçüncü kişilerin kimliklerinin diğer eşe bildirilmesi sonucunu doğurur. Bu durumda mahkemenin, bankadan aldığı bilgileri filtreleyerek diğer eşe verebileceği belirtilmektedir⁸⁰.

⁷⁴ Viktor Aepli, “Zur Auskunftspflicht der Bank nach Art. 170 Abs. 2”, *Familie und Recht, Festschrift Bernhard Schnyder*, Freiburg 1995, s. 2.

⁷⁵ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 28; Göksu - Breitschmid, Art. 170, N. 6; Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 59; Aepli, Zur Auskunftspflicht der Bank, s. 3; Maier, Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung, s. 199.

⁷⁶ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 28.

⁷⁷ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 59; Aepli, Zur Auskunftspflicht der Bank, s. 6.

⁷⁸ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170 N. 29.

⁷⁹ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 59; Aepli, Zur Auskunftspflicht der Bank, s. 5.

⁸⁰ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 60; Aepli, Zur Auskunftspflicht der Bank, s. 8.

IV. BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE KİŞİLİK HAKLARI

Kişilik hakları, herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardandır. Bu itibarla, her eşin diğerinin kişilik haklarına saygı göstermesi gerekmektedir. Ancak bu noktada, kendisinden bilgi talep edilen eşin kişilik haklarının, ZGB Art. 170 çerçevesinde ele alınan bilgi verme yükümlülüğü ile ne ölçüde çeliştiği sorusu akla gelmektedir⁸¹.

Evlilik birliği, eşler arasında var olan ve hukuk düzeni tarafından tanınan fiziksel, ruhsal, zihinsel ve ekonomik bir hayat ortaklığıdır⁸². Eşler evliliklerini nasıl yürütmek istedikleri noktasında serbesttirler. Ancak Kanun, evlilik birliğinde eşlerin hak ve yükümlülükleri bakımından genel çerçeveyi oluşturacak düzenlemeler öngörmüştür. Söz gelimi, ZGB Art. 159 Abs. 3 hükmü, eşlerin birbirlerine sadakat ve yardım (*Treue und Beistand*) yükümlülüğü altında olduklarını düzenlemektedir⁸³. Bahsi geçen hüküm, evlilik birliğinin niteliğinden kaynaklanan ve Kanun'da özel olarak düzenlenmemiş bütün hak ve yükümlülüklerin yasal dayanağını oluşturmaktadır⁸⁴. Eşlerin evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemeleri veya evlilik birliğini ilgilendiren bir konuda anlaşmazlığa düşmeleri halinde, birlikte ya da bireysel olarak mahkemeye başvuru imkanları vardır (ZGB Art. 172, Abs. 1). Fakat mahkemenin yetkisi yalnızca eşlere görevlerini hatırlatmak ve onları uzlaştırmaya çalışmaktan ibarettir (ZGB Art. 172, Abs. 2). Dolayısıyla mahkeme, evlilik birliğine dair yükümlülükler bakımından eşlere nasıl davranmaları gerektiği konusunda emir veremez⁸⁵. Ancak mahkeme, eşin talebi üzerine Kanunda düzenlenen tedbirleri alabilir (ZGB Art. 172, Abs. 3). Bilgi verme yükümlülüğü de hükmün işaret ettiği tedbirlerden birisidir. Diğer tedbirlerle beraber değerlendirildiğinde, evlilik birliğinin Kanunda ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanan ekonomik bir topluluk olarak tasarlandığı fikri ağır basmaktadır⁸⁶.

Eşler evlenmeyle birlikte evlilik birliğini meydana getirmiş olsalar da her eşin diğerinden bağımsız olarak kendine ait bir kişilik alanı bulunmaktadır. Bu

⁸¹ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 105.

⁸² Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 105.

⁸³ TMK m. 185/3 hükmünde de eşlerin birlikte yaşamak, birbirlerine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorunda oldukları belirtilmiştir.

⁸⁴ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 113.

⁸⁵ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 114.

⁸⁶ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 114.

durum, eşlerin birbirlerinin kişilik alanına saygı duymalarını gerektirir⁸⁷. Eşlerin evlilik birliğinin korunması kapsamına girmeyen kişilik hakları, mutlak hak niteliğine uygun olarak korunmalıdır. Fakat evlilik birliğine ilişkin ortak yaşam alanı ile eşlerin bireysel yaşam alanı arasında net bir ayırım yapmak mümkün değildir. Bu nedenle, eşlerin birbirlerinin kişilik haklarına müdahale etmesi kaçınılmazdır. Diğer ifadeyle, evlilik birliğini etkilediği ölçüde her iki eş de kişilik haklarına müdahale edilmesine müsamaha göstermek durumundadır⁸⁸. Bununla birlikte, eşlerin kişilik haklarına müdahale edilirken ölçülülük ilkesine riayet edilmelidir. Nitekim mahkemenin eşin talebi üzerine Kanunda düzenlenen tedbirleri alabileceğini belirten Art. 172, Abs. 3 hükmünün başında “gerektiği takdirde (*wenn nötig*)” denilmek suretiyle ölçülülük ilkesine işaret edilmektedir⁸⁹. Eşlerin bilgi verme yükümlülüğüne dair ZGB Art. 170 hükmünde yalnızca gerekli bilgi ve belgelerin mahkeme tarafından diğer eşten isteneceğinin düzenlenmesi de aynı amaca hizmet etmektedir. Yine de netice itibarıyla Kanunun evlilik birliğinin korunması çerçevesindeki tedbirleri, eşlerin kişilik haklarının korunmasına kıyasen üstün tuttuğu söylenebilir. Öğretide belirtildiği üzere, eşlerden birinin bilgi olarak talep ettiği olay veya durumlar açık ve kesin olarak diğer eşin bireysel yaşam alanına ait olarak değerlendirilemiyorsa bilgi verme yükümlülüğü devam edecektir⁹⁰. Zira evlilik, eşlerin bireysel menfaatlerinin evlilik birliğinin menfaatlerine göre ikinci planda olduğu bir ortaklıktır⁹¹.

V. BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN SÖZLEŞME İLE DÜZENLENMESİ

Eşlerin bilgi edinme hakları vazgeçilmez niteliktedir. Bu nedenle öğretide eşlerin bilgi edinme hakkını sözleşmeyle kısmen ya da tamamen ortadan kaldıramayacağı belirtilmektedir⁹². Ancak bilgi edinme hakkının ne şekilde uygulanacağı noktasında sözleşme yapılmasına engel yoktur⁹³. Nitekim ZGB Art. 168 hükmüne göre, kanunda aksi öngörülmedikçe eşlerden her biri diğeriyle hukuki işlem yapabilir. Örneğin eşler mali durumlarıyla ilgili muhasebe kayıtlarını dü-

⁸⁷ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 120.

⁸⁸ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 119.

⁸⁹ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 122.

⁹⁰ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 123.

⁹¹ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 159, N. 9; Bräm, ZK- ZGB, Art. 159, N. 14; Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 133.

⁹² Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 170, N. 9; Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 135.

⁹³ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 135.

zenli olarak tutmayı ve belgeleri saklamayı kararlaştırabilirler. Böyle bir sözleşmenin varlığı, yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşten mahkeme vasıtasıyla bilgi talebi noktasında diğer eşin konumunu güçlendirir. Zira bu durumda talepte bulunan eş, istediği bilgilerin gerekli olduğunu ispat etme yükünden kurtulmuş olur⁹⁴.

Eşler bilgi verme yükümlülüğü konusunda bir sözleşme yaptıkları takdirde, bu sözleşmenin kişiliğın aşırı şekilde sınırlandırılmasına yol açıp açmadığı hususu önem arz eder⁹⁵. Zira hiç kimse özgürlüğünden vazgeçemez veya onun kullanılmasını hukuka veya ahlaka aykırı olacak şekilde sınırlandıramaz (ZGB Art. 27, Abs. 2). Bilgi verme yükümlülüğünün konusunu eşlerin geliri, malvarlığı ve borçları oluşturduğu için bu tür bir anlaşmanın kişiliğın aşırı şekilde sınırlandırılması kapsamında değerlendirilmeyeceği ifade edilebilir. Zira bilgi verme yükümlülüğünün konusunu teşkil eden hususlar kişiliğın özüne zarar verecek ve bu bakımdan hukuka ya da ahlaka aykırılığa yol açabilecek türden değildir. Bununla birlikte öğretilerde bir görüş, eşlerden birinin periyodik olarak diğer eşe bilgi sağlama yükümlülüğü altına girdiği bir sözleşmenin kişiliğın aşırı şekilde sınırlandırılması kapsamına girebileceğini belirtmektedir⁹⁶. Ancak bu durumda yalnızca bilgi verme yükümlülüğünün süresi değil yoğunluğu da dikkate alınmalıdır. Federal Mahkeme, kişiliğın ahlaka aykırı olarak sınırlandırılmasının ancak kişiliğın özünün sözleşmeye konu edilmesi halinde mümkün olabileceğini ifade etmektedir⁹⁷. Sözleşme ile kabul edilen yükümlülüğün kendisi ahlaka aykırı değilse fakat yükümlülüğün boyutu “aşırı” olarak nitelendirilebiliyorsa kişilik hakkının ihlali söz konusudur. Eşlerden birinin sözleşme ile kabul ettiği bilgi verme yükümlülüğü ahlaka aykırı olmasa da bu yükümlülüğün boyutu aşırıya kaçarsa ilgili eş artık sözleşme ile bağlı değildir⁹⁸. Dolayısıyla kişiliğın aşırı şekilde sınırlandırılmasına dayalı olarak bilgi vermeyi reddedebilir.

VI. BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRI DAVRANMANIN BOŞANMA ANLAŞMASINA ETKİSİ

İsviçre Federal Mahkemesi, boşanma davasında eşlerden her birinin iddiaların ileri sürülmesi için gerekli olduğu ve başka bir şekilde elde edilemediği

⁹⁴ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 135.

⁹⁵ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 180.

⁹⁶ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 181.

⁹⁷ BGE 129 III 209, <https://www.servat.unibe.ch/Dfr/bge/c3129209.html>, (11.08.2022).

⁹⁸ Kokotek, Die Auskunftspflicht, s. 182.

takdirde kendi gelirini ve malvarlığını diğerine bildirmekle yükümlü olduğunu ifade etmektedir. Yüksek Mahkemeye göre bu yükümlülüğün ihlali, boşanma anlaşmasının (*Scheidungskonvention*) akdedilmesi bakımından kasıtlı bir aldatma (*absichtliche Täuschung*) teşkil eder⁹⁹. Karara konu olan olayda eşler boşanmanın sonuçları ve özellikle de mal paylaşımı konusunda bir anlaşma yapmışlardır. Anlaşmaya göre koca, Zürih'te bulunan bir taşınmazın mülkiyetini kadına devredecek ve bir miktar da tazminat ödeyecektir. Anlaşma mahkeme tarafından onaylanmış ve tarafların boşanmalarına karar verilmiştir. Bu karardan yaklaşık bir yıl sonra kadın, kocanın malvarlığı konusunda kendisini yanılttığı iddiasıyla boşanma anlaşmasının mal paylaşımına ilişkin hükümlerinin iptali ve mal rejimine ilişkin sonuçların yeniden düzenlenmesi talebiyle dava açmıştır. Kadın, kocasının bir şirketteki ortaklık payının satışı ve değeri konusunda yanıltıldığını ileri sürmüştür. Kadın kocasının kendi payını satmak istediğini bilmekte fakat bazı engeller sebebiyle satmasının (en azından iyi bir bedel karşılığında) pek mümkün olmadığını düşünmektedir. Kocanın boşanmadan sonra ortaklık payını tahmin ettiğinden çok daha yüksek bir fiyata sattığını belirtmiştir. Diğer ifadeyle kadın, kocasının bu ortaklık payının gerçek değerini kendisinden gizlediğini ve bu durumun boşanma anlaşmasındaki mal paylaşımı bakımından iradesinin sakatlanmasına neden olduğunu iddia etmiştir.

Federal Mahkeme, boşanma sürecindeki bilgi verme yükümlülüğünün boşanma kapsamındaki talepler için önem arz eden tüm konuları kapsadığını belirtmiştir. Kocanın ortaklık payını satmasının önündeki engellerin, anlaşmanın yapıldığı tarihte halen devam edip etmediği sorusu boşanma anlaşması bakımından büyük bir öneme sahiptir. Kadın, kocanın ortaklık payını satmasına dair engellerin ortadan kalktığı konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Bu itibarla, kocanın ortaklık payının satışı konusunda bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği araştırılmalıdır. Koca, bu durumun boşanma anlaşmasının kurulması bakımından öneminin ve kadının bu konudaki yanılmasının farkında ise, bilgi verme yükümlülüğünü ihlal etmesi İsviçre Borçlar Kanunu m. 28 (TBK m. 36) anlamında kasıtlı aldatma teşkil edecektir. Aldatma, belirli olgular hakkında sessiz kalınması (*Verschweigen*) durumunda da meydana gelebilir. Ancak sessiz kalma durumunun aldatma olarak kabulü, bu konuda bilgi verme yükümlülüğünün olmasına bağlıdır. Burada kocanın bilgi verme yükümlülüğünün bu-

⁹⁹ BGE 117 II 218, <https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c2117218.html>, (11.08.2022).

lunduğu konusunda tereddüt yoktur¹⁰⁰. Eğer koca, bilgi verme yükümlülüğünü ihlal ederek eşinin yanılmasının devam etmesini sağlamış ve bu şekilde sözleşme akdedilmişse, yanılan eşin aldatmaya dayanarak boşanma anlaşmasının iptalini talep etmesi mümkün olabilecektir.

VII. EŞLERİN BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN TÜRK AİLE HUKUKUNDAKİ YERİ

A. ZGB Art. 170 Hükmünün Türk Medeni Kanunu'na Alınmaması Sorunu

Kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nda evlilik birliğini koruyucu nitelikte genel bir tedbir olarak düzenlenen ve eşlere bilgi verme yükümlülüğü getiren 170. madde, Türk Medeni Kanunu'na alınmayan hükümler arasındadır. Bu durum, Türk Hukuku bakımından eşlerin birbirlerinin geliri, malvarlığı ve borçları hakkında gerektiğinde mahkeme vasıtasıyla bilgi talep edip edemeyecekleri noktasında tartışmalara neden olmuştur. Öğretide bir görüş, eşlerin bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin bir düzenlemeyi kanun koyucunun açıkça öngörmemiş olmasını ihmal sonucu bırakılmış bir boşluk olarak değerlendirmektedir¹⁰¹. Bu görüşe göre, kanun koyucunun eşlerin bilgi edinmesi hususunda kasıtlı olarak sustuğu kabul edilemez. Çünkü TMK m. 206/2 hükmünün 4. bendinde eşlerin bilgi verme yükümlülüğüne işaret eden bir düzenleme yer almaktadır. Eğer kanun koyucu kasıtlı olarak susmak isteseydi bahsi geçen hüküm öngörmezdi¹⁰². Dolayısıyla eşler birbirlerinin geliri, malvarlığı ve borçları hakkında bilgi vermekten kaçındıkları takdirde, bu bilgilerin hâkime başvuru olarak elde edilmesi gerekir¹⁰³.

Öğretide ileri sürülen diğer bir görüş, eşlerin bilgi verme yükümlülüğü hakkında TMK'da açık bir düzenleme yapılmamasını önemli bir eksiklik olarak görmektedir¹⁰⁴. Medeni Kanun'da eşlerin evlilik birliğinin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılma zorunluluğunun yer alması, doğal olarak eşlere bu konuda gerektiği takdirde bilgi ve belge isteme ihtiyacını haklı kılmak-

¹⁰⁰ Esasen boşanma anlaşmasının yapıldığı tarihte eşler arasında bilgi verme yükümlülüğünü açıkça düzenleyen ZGB Art. 170 hükmü yürürlükte değildir. Ancak Federal Mahkeme sadakat yükümlülüğünün belirli ölçüde bilgi verme yükümlülüğünü de barındırdığını ifade etmiştir.

¹⁰¹ Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 206.

¹⁰² Öztan, *Aile Hukuku*, s. 206.

¹⁰³ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 206.

¹⁰⁴ Ayhan Uçar, "4721 Sayılı Medeni Kanun ile Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler", *Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. VI, S. 1-4, 2002, s. 329.

tadır¹⁰⁵. Dolayısıyla, bilgi verme yükümlülüğü için mahkemeye başvurulabilir ve bu durumda hâkim istenen bilgilerin ve belgelerin gösterilmesini emredebilir¹⁰⁶.

Öğretide ifade edilen üçüncü bir görüşe göre, Türk Hukukunda eşleri bilgi vermeye yargısal yolla zorlayıcı bir hüküm mevcut değildir¹⁰⁷. Evlilik birliğini koruyucu önlem olarak yargısal yolla bilgi isteme hakkı, kanundaki temel bir eksikliktir. Oysa eşlerin geliri, malvarlığı ve borçlarına ilişkin olarak diğer eşten bilgi alma hakkı kanunun kurmuş olduğu sistemin yaşamsal bir dışlisi olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁸. Eşlerin birbirlerinin ekonomik durumları hakkında bilgi sahibi olmaları şarttır. Bu nedenle, İsviçre Medeni Kanunu m. 170 hükmüne benzer bir düzenleme TMK'da yer almasa bile Türk Hukukunda eşler, birbirlerini diğer eşin talebi üzerine ekonomik durumlarına ilişkin aydınlatmakla yükümlüdür. Bu aydınlatmadan kaçınılması halinde, aydınlanma ihtiyacı içerisindeki eş gerekli bilgiyi yargısal olarak talep edebilir¹⁰⁹.

Eşlerin bilgi verme yükümlülüğünün mahkeme vasıtasıyla talep edilip edilemeyeceği konusunda aksini savunan yazarlar da bulunmaktadır. Bu konuda belirtilen bir görüş, eşlerin birbirlerinin ekonomik durumlarına ilişkin bilgi alma hakları konusunda TMK'da bulunan eksikliğin yorum yolu ile doldurulamayacağını ifade etmektedir¹¹⁰. Bahsi geçen görüşe göre, TMK m. 206 hükmünde eşlerin bilgi verme yükümlülüğüne dair bir düzenlemenin bulunması, İsviçre'deki düzenlemenin görmüş olduğu fonksiyonu tam anlamıyla karşılamamaktadır. Zaten TMK m. 206 hükmünün karşılığı İsviçre Medeni Kanunu'nda da bulunmaktadır (ZGB Art. 185). Eğer söz konusu madde, eşlerin bilgi verme yükümlülüğü bakımından yeterli olsaydı, İsviçre kanun koyucusunun 170. maddeyi düzenleme ihtiyacı kalmazdı¹¹¹. Bu nedenle Türk Hukukundaki eksiklik, ancak İsviçre Medeni Kanunu m. 170 hükmüne benzer bir düzenlemeyle ortadan kaldırılabilecektir¹¹².

¹⁰⁵ Uçar, 2002, s. 329.

¹⁰⁶ Uçar, 2002, s. 329.

¹⁰⁷ Mustafa Alper Gümüş, "Evlilik Birliğinde Eşlerin Aydınlatma (Bilgi Verme) Yükümü", *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2006, C. 5, S. 2, s. 206.

¹⁰⁸ Gümüş, Eşlerin Aydınlatma Yükümü, s. 207.

¹⁰⁹ Gümüş, Eşlerin Aydınlatma Yükümü, s. 210-211; Mustafa Dural - Tufan Öğüz - Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku*, 16. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 169.

¹¹⁰ Muzaffer Şeker, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022, s. 79.

¹¹¹ Şeker, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 79.

¹¹² Şeker, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 79.

Eşlerin bilgi verme yükümlülüğü hakkında yargı yoluyla zorlanamayacağı görüşüne katılan diğer bir yazar ise, TMK'da bilgi verme yükümlülüğünün yerine getirilmesinden kaçınılmasının tek sonucunun, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesini mahkemeden talep hakkının doğması olduğunu belirtmektedir¹¹³. Bu görüşe göre kanun koyucu, İsviçre Medeni Kanunu m. 170 hükmüne benzer bir hükmü TMK'da düzenlemeyerek, eşlerin malvarlıkları konusundaki iddialarına dair ispat yükünü genel hükümlere göre belirlemek istemiştir¹¹⁴.

Kanaatimizce, eşlerin ekonomik durumları hakkında birbirlerine bilgi verme yükümlülükleri, TMK m. 185/3 (ZGB Art. 159 Abs. 3) hükmünde düzenlenen sadakat yükümlülüğüne (*Treuepflicht*) dahil olan bir husustur. Zira sadakat yükümlülüğü yalnızca cinsel sadakatle sınırlı olmayıp duygusal, düşünsel ve ekonomik sadakati de içeren geniş bir kavramdır¹¹⁵. Sadakat yükümlülüğü aynı zamanda eşlerin birbirlerine karşı açık ve dürüst davranmalarını gerektirir¹¹⁶. Ekonomik alandaki sadakat ise bir yandan üçüncü kişilere karşı sır saklama yükümlülüğünü içerirken diğer yandan eşe karşı bilgilendirme ve açıklama yükümlülüğünü (*Offenbarungspflicht*) içerir¹¹⁷. Bu bakımdan, eşin geliri, malvarlığı ve borçları hakkında diğerine bilgi vermesi sadakat yükümlülüğünün bir gereğidir. O halde, eşlerin ekonomik durumlarıyla ilgili olarak birbirlerinden bilgi talep etmeleri için ayrıca kanunda bir hüküm bulunmasına ihtiyaç yoktur. Ancak asıl sorun, eşlerden birinin ekonomik durumu hakkında diğerine bilgi vermekten kaçınması halinde ortaya çıkmaktadır. Bu ihtimalde, bilgi talep eden eşin TMK m. 195 hükmü çerçevesinde hâkimin müdahalesini talep etmesi mümkündür¹¹⁸. Kendisinden bilgi talep edilen eşin bunu vermekten kaçınmasının evlilik birli-

¹¹³ Murat Uyumaz, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXI, S. 3-4, 2017, s. 137.

¹¹⁴ Uyumaz, İspat ve Envanter, s. 137.

¹¹⁵ Schwander, BSK-ZGB, Art. 159, N. 11; Bräm, ZK-ZGB, Art. 159, N. 103; Schmid, OFK-ZGB, Art. 159, N. 4; Alexandra Zeiter, *CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, 3. Auflage, Schulthess Verlag, 2016, Art. 159, N. 8; Dural - Öğüz - Gümüş, *Aile Hukuku*, s. 168; Turgut Akıntürk - Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, 23. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2021, s. 113. Sadakat yükümlülüğünün evlilikteki güven ilişkisini sarsacak her türlü davranıştan kaçınma anlamına geldiği yönünde bkz: Kathrin Holler, *Die Treuepflicht zwischen Ehegatten und eingetragenen Partnern unter Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland*, Dissertation, Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz, 2010, s. 5.

¹¹⁶ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 159, N. 22.

¹¹⁷ Schmid, OFK-ZGB, Art. 159, N. 4. Sadakat yükümlülüğünün bilgi verme yükümlülüğü ile ilişkili olduğu hakkında bkz: Zeiter, CHK-ZGB, Art. 159, N. 8.

¹¹⁸ Gümüş, Eşlerin Aydınlatma Yükümü, s. 206.

ğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi kapsamında sayılacağı kuşkusuzdur. Ancak bu noktada hâkimin yetkili olduğu müdahale, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarmak ve onları uzlaştırmaya çalışmakla sınırlıdır (TMK m. 195/2). Dolayısıyla hâkim, bilgi vermekten kaçınan eşi zorlayabilecek bir müdahale imkanına sahip değildir. Kanun, hâkimin gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alacağını belirtmektedir (TMK m. 195/3). Halbuki eşin geliri, malvarlığı ve borçları hakkındaki bilginin mahkeme vasıtasıyla istenebileceğine dair kanunda bir önlem düzenlenmemiştir. Şu hâlde salt ekonomik durum hakkındaki bilginin istenmesi amacıyla mahkemeye başvurularak diğer eşten yahut üçüncü kişiden bilgi talep edilmesi söz konusu olamayacaktır. Nitekim Yargıtay da TMK m. 195 hükmü bağlamında hâkimin kanunda gösterilmeyen önlemleri alma yoluna gidemeyeceği kanaatinde¹¹⁹. Bununla birlikte, diğer eşin geliri, malvarlığı ve borçları hakkındaki bilgilere dolaylı yoldan ulaşılması mümkündür. TMK m. 196/1 hükmüne göre, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Hâkimin eşlerin yapacağı parasal katkıyı belirleyebilmesi için, onların geliri, malvarlığı ve borçlarının tespit edilmesi kaçınılmazdır. Öyleyse ekonomik durumu hakkında bilgi vermekten kaçınan eşin bu bilgilerinin TMK m. 196 çerçevesinde hâkime yapılacak başvuru ile elde edilmesi ihtimal dahilindedir.

Eşlerin geliri, malvarlığı ve borçlarına ilişkin bilgilerin elde edilebileceği bir diğer durum mal rejimleriyle ilgili konularda karşımıza çıkar. Özellikle mal rejimlerinin tasfiyesi söz konusu olduğunda, eşlerin bununla ilgili taleplerinin değerlendirilmesi ve gereken hesaplamaların yapılabilmesi için eşlerin malvarlığı konusunda ayrıntılı bilgiye ihtiyaç duyulacağı açıktır¹²⁰. Ancak kanunda bilgi verme yükümlülüğü konusunda genel bir hüküm bulunmadığı gibi, mal rejimlerinin tasfiyesinde eşlerin malvarlıklarıyla ilgili bilgi vermelerini öngören özel bir hüküm de yer almamaktadır. Sadece TMK m. 216/1 (ZGB Art. 195a) hükmünde, eşlerden her birinin diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmi senetle yapılmasını isteyebileceği düzenlenmiştir¹²¹. Bahsi geçen hüküm, mal rejimlerinin tasfiyesinde malların eşlere aidiyeti noktasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar bakımından ispat kolaylığı sağla-

¹¹⁹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin, 1.12.2003 tarihli ve 2003/16106 sayılı kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹²⁰ Gümüş, Eşlerin Aydınlatma Yükümü, s. 209.

¹²¹ Madde gerekçesine göre buradaki resmi senet noter tarafından düzenlenecektir. Bkz: <http://www.ilhanhelvevacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-216> (Erişim: 10.08.2022)

maya hizmet etmektedir¹²². Hal böyle olmakla birlikte, eşlerden biri envanter yapılmasını isteyip de diğer eşin buna yanaşmaması halinde Kanun herhangi bir yaptırım öngörmemiştir¹²³. Ayrıca TMK m. 216 hükmünün uygulamada fazla başvurulmayan bir hüküm olduğu ifade edilebilir.

Görüldüğü üzere eşlerin geliri, malvarlığı ve borçları konusunda doğrudan doğruya birbirlerinden ya da üçüncü kişilerden bilgi almalarını sağlayacak bağımsız bir dava yolu Türk Hukuku'nda kabul edilmemiştir. Eşlerden birinin bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde diğer eşin başvurabileceği hukuki yol olarak, TMK m. 206 hükmünde düzenlenen olağanüstü mal rejimine geçiş için mahkemeye başvurma hakkı yer almaktadır.

B. Mevcut Mal Rejiminin Olağanüstü Mal Rejimine Dönüştürülmesi

Türk Medeni Kanunu'nda eşlerin ekonomik durumları hakkında bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin genel bir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte, TMK m. 206/2 hükmünde eşlerden birinin bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranmasının sonucu olarak olağanüstü mal rejimine geçiş için talepte bulunulabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla Türk Hukuku bakımından kendisinden bilgi talep edilen eşin bundan kaçınması durumunda karşılaşılabileceği temel yaptırım, diğer eşin talep etmesi halinde mevcut mal rejiminin olağanüstü mal rejimine dönüşmesi olacaktır.

Kanun olağanüstü mal rejimi (*ausserordentlicher Güterstand*) olarak mal ayrılığı rejimini öngörmüştür (TMK m. 206/1)¹²⁴. Böylelikle, eşlerin mal ayrılığı

¹²² Gian Sandro Genna, *OFK - Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, 4. Auflage, 2021, Orell Füssli Verlag, Art. 195a, N. 1; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 195a, N. 5; Akıntürk - Ateş, Aile Hukuku, s. 154; Dural - Öğüz - Gümüş, Aile Hukuku, s. 217; Uyumaz, İspat ve Envanter, s. 143.

¹²³ Öğretide bazı yazarlar, bu durumda envanter düzenlenmesini isteyen eşin aile mahkemesine başvurabileceğini, aile mahkemesinin notere envanter düzenlemesi için yetki verebileceği gibi doğrudan kendisinin de envanter düzenleyebileceğini ileri sürmektedirler. Bkz: Uyumaz, İspat ve Envanter, s. 145, dpn. 78. İsviçre öğretisinde de diğer eşin envanter düzenlenmesinden kaçınması halinde mahkemeye başvurulabileceğini belirten bir görüş bulunmaktadır. Bkz: Alexandra Jungo, *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht - Partnerschaftsgesetz*, 3. Auflage, Schulthess Verlag, 2016, Art. 195a, N. 1; Genna, OFK-ZGB, Art. 195a, N. 4. İsviçre öğretisinde diğer bazı yazarlar, envanter düzenlenmesine katılmaktan çekinme durumunda ZGB Art. 170 hükmünün uygulanmasının gündeme geleceğini ifade etmektedir. Bkz: Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 195a, N. 8. Şu halde eşlerin envanter düzenlenmesi konusunda iş birliğinden kaçınmaları halinde, onları zorlayabilecek hüküm olarak yine 170. maddedeki bilgi verme yükümlülüğüne dayanılmaktadır.

¹²⁴ Kanunda bu mal rejimine "olağanüstü" (*ausserordentlich*) denilmesinin sebebi, mal ayrılığı rejimine geçişin eşlerin ortak iradeleri dışında gerçekleşmesidir. Bkz: Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 11.

rejimi dışında sahip oldukları mal rejimi içerisinde evlilik birliğine olan katkılarındaki dengesizliğin ve hakkaniyete aykırı durumların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır¹²⁵. Ayrıca bu düzenleme, mal rejimiyle ilgili uyuşmazlıkların ortadan kaldırılması bakımından da elverişlidir¹²⁶. Edinilmiş mallara katılma rejimi veya mal ortaklığı rejimine tabi olan eşler bakımından olağanüstü mal rejimine geçiş mümkün olabilir. Eşler halihazırda mal ayrılığı rejimini kabul etmişlerse olağanüstü mal rejimine geçilmesi söz konusu olmaz¹²⁷. Mevcut mal rejiminden mal ayrılığına geçiş, mahkeme kararıyla (TMK m. 206, 210) ya da doğrudan doğruya kanun gereğince (TMK m. 209) gerçekleşir¹²⁸.

Eşlerden birinin haklı bir sebebe dayanarak hâkimden talepte bulunması halinde mal ayrılığı rejimine geçiş mümkündür (TMK m. 206/1). Buradaki haklı sebep kavramına¹²⁹ nelerin dahil olacağı, TMK m. 206/2 hükmünde beş bent olarak sayılmıştır. Ancak bahsi geçen hükümdeki sayma sınırlayıcı nitelikte değildir¹³⁰. İşte burada sayılan durumlardan biri, “diğer eşin istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması” şeklinde ifade edilmiştir (TMK m. 206/2, b.4). Kanunda eşlerden birinin bilgi vermekten kaçınmasına ilişkin böyle bir tedbir öngörülmesi, bilgi verme yükümlülüğü gerçekleşmeden mal rejimlerinin esas işlevlerini yerine getireme-

¹²⁵ Öztan, Aile Hukuku, s. 422; Zafer Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 63.

¹²⁶ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 6.

¹²⁷ Öztan, Aile Hukuku, s. 422.

¹²⁸ Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 64; Faruk Acar, *Aile Konutu-Mal rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 173.

¹²⁹ Kaynak İsviçre Medeni Kanunu, “önemli sebep” (wichtiger Grund) kavramına yer vermektedir (ZGB Art. 185 Abs. 2).

¹³⁰ Jungo, CHK-ZGB, Art. 185, N. 5; Genna, OFK-ZGB, Art. 185, N. 6; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 24; Öztan, Aile Hukuku, s. 424; Akıntürk - Ateş, Aile Hukuku, s. 150; Dural - Öğüz - Gümüş, Aile Hukuku, s. 213; Acar, Aile Konutu-Mal rejimleri, s. 174; Ömer Uğur Gençcan, *Türk Medeni Kanunu Yorumu*, 2. Cilt, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 1587; Demet Özdamar vd., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 30. “TMK’nun 206.maddesine göre haklı bir sebep varsa Hakim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Haklı sebebin varlığına ilişkin maddede beş bent halinde sebepler sayılmış ise de bu sebepler maddede yazılı olanlarla sınırlı değildir”. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 22.4.2014 tarih ve 2014/7833 sayılı kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

İsviçre öğretisinde, olağanüstü mal rejimine geçiş için ileri sürülen önemli sebeplerin, genel olarak evliliğin çekilmez hale gelmesiyle ilgili durumlar olmayıp mal ayrılığı kararı verildiği takdirde giderilebilecek zorluklarla ilgili olması gerektiği belirtilmektedir. Bkz: Jungo, CHK-ZGB, Art. 185, N. 11; Genna, OFK-ZGB, Art. 185, N. 6.

yeceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır¹³¹. O halde eşlerden biri diğer eşten malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi talep ettiği halde diğer eş bilgi vermektan kaçınırsa, bu durum mal ayrılığına geçiş için haklı sebep teşkil eder¹³². Bilgi verme yükümlülüğü, yalnızca mal rejimi kapsamına giren mallarla sınırlı değildir¹³³. Söz gelimi, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olan eşlerden biri, diğer eşin kişisel mallarıyla ilgili olarak bilgi talep edebilir. Kendisinden bilgi talep edilen eş, bu talebin kişisel mallarıyla ilgili olduğunu ileri sürerek bilgi vermektan kaçınma hakkına sahip değildir. İsviçre öğretisinde, olağanüstü mal ayrılığına geçiş için haklı sebep teşkil eden bilgi vermektan kaçınma durumunu düzenleyen hükmün (ZGB Art. 185 Abs. 2 Ziff. 4), bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen ZGB Art. 170 hükmüne göre yedek hüküm (*subsidiär*) niteliğinde olmadığı belirtilmektedir¹³⁴. Dolayısıyla İsviçre Hukuku bakımından, kendisinden bilgi talep edilen eşin bundan kaçınması durumunda diğer eş doğrudan doğruya olağanüstü mal rejimine geçiş talebinde bulunabilmektedir. Türk Hukuku'nda ise ZGB Art. 170 hükmüne benzer bir düzenleme yer almadığından böyle bir tereddüt bulunmamaktadır.

Haklı sebebe dayanarak hâkimden mal ayrılığına geçiş için talepte bulunulması durumunda, hâkim mal ayrılığına dönüştürme kararı vermek zorunda değildir¹³⁵. Bu bakımdan TMK m. 206 hükmünün, kaynak İsviçre Medeni Kanunu m. 185 hükmünden farklılık arz ettiği ifade edilebilir¹³⁶. Zira kaynak kanunda

¹³¹ Jungo, CHK-ZGB, Art. 185, N. 18.

¹³² Serra Kocar, "Olağanüstü Mal Rejimi", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.5, S.1, 2019, s. 164; Öztan, s. 427.

"Dosya kapsamı incelendiğinde davacı tarafça bildirilen tanıklar dinlenmesine rağmen; davacının talebinin, özellikle TMK 206/4 bendindeki "Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektan kaçınması," koşulların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği ayrıntısı ile sorulup tutanağa geçirilmeyerek karar verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemece yapılacak iş, davacı tanıkları yeniden usulüne uygun şekilde dinleyerek tanıklardan davacı tarafın iddia ettiği hususların ayrıntılı olarak sorulup belirlenmeye çalışılması, 1965 yılında evlenen tarafların uzun yıllardan beri ayrı ülkelerde yaşıyor oldukları ve TMK 206 maddesindeki haklı sebeplerin örnekleme yoluyla sayıldığı gözetilerek davacı tarafın ilk talebi olan mal ayrılığı rejimine geçiş hakkında öncelikle karar verilmesi, oluşacak kanaate göre de tasfiye istemi hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmesidir". Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 13.2.2018 tarihli ve 2018/2048 sayılı kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹³³ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 39.

¹³⁴ Genna, OFK-ZGB, Art. 185, N. 11; Jungo, CHK-ZGB, Art. 185, N. 18; Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 39.

¹³⁵ Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 65; Gençcan, Türk Medeni Kanunu Yorumu, s. 1588.

¹³⁶ Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 65.

bahsi geçen hükümde sayılan durumların varlığı halinde hâkim mal ayrılığına karar vermek zorundadır. Dolayısıyla hâkim, talepte bulunan eş ile diğer eşin çıkarlarını değerlendirmeye mecbur değildir¹³⁷. Halbuki TMK m. 206/1 hükmü “karar verebilir” demek suretiyle hâkime mal ayrılığına geçiş kararı vermeyi emretmemiştir. Bu nedenle Türk Hukuku bakımından hâkim, haklı sebepler bulursa bile tarafların çıkarlarını ve hakkaniyeti gözeterek mal ayrılığına dönüş-türme talebini reddedebilecektir¹³⁸.

Hâkim eşlerden birinin talebi üzerine mal ayrılığı rejimine geçiş kararı verir-se, eşler arasında dava tarihinden itibaren mal ayrılığı rejimi geçerli olur¹³⁹. Mal ayrılığı rejiminin başlangıcı bakımından geriye yürüme söz konusudur. Böy-lelikle, eşler arasında önceden geçerli olan mal rejimi sona erer ve bunun tasfi-yesinin yapılması gerekir (TMK m. 212). Olağanüstü mal rejiminin sona ermesi-ne kadar eşler arasında mal ayrılığına ilişkin TMK m. 242 ve m. 243 hükümleri geçerli olur. Bu çerçevede eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi mal-varlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

SONUÇ

Evlilik birliği yapısı itibariyle ekonomik yönü olan bir hayat ortaklığıdır. Eş-lerin evlenmeden önceki ve sonraki gelirleri ve malvarlıkları evlilik birliğinin yönetimi için önem arz etmektedir. Her şeyden evvel eşlerin evlilik birliğinin

¹³⁷ Hausheer - Reusser - Geiser, BK-ZGB, Art. 185, N. 16; Zeytin, s. 65. Bununla birlikte Federal Mahkeme, olağanüstü mal rejimine geçiş kararının son çare (ultima ratio) olduğunu belirt-mektedir. Bkz: BGE 116 II 21. Dolayısıyla hâkim, olağanüstü mal rejimine geçiş için ileri sürü-len sebeplerin gerçekten haklı ve önemli olup olmadığını araştırmak zorundadır.

¹³⁸ Gençcan, Türk Medeni Kanunu Yorumu, s. 1588. “Eşlerden birinin iradi olarak veya irade dışı nedenlerle evlilik birliğinde edinilen malvarlıklarına esaslı zarar vermeleri ya da verme olasılıklarının yüksek bulunduğu durumlarda olağanüstü mal rejimine geçiş karar verilmelidir. Hakime, geniş takdir yetkisinin tanınması bakımından, haklı nedenlerin varlığında bağlayıcı nitelikte sınırlama yapılmamış olması isabetli olmuştur. Mahkemece, her somut olay kendi koşulları içinde değerlendirilerek ve eşlerin mali çıkarları gözetilerek, mevcut mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüşüm talebi hakkında olumlu veya olumsuz karar verilmelidir. Evlilik malları üzerinde tafisi güç ve ciddi hak kaybına neden olacak hususlar mal ayrılığı rejimine geçiş talebinin kabulü için önemlidir.... Davacı, olağanüstü mal rejimine geçiş için aranan haklı sebebin varlığını ispatlayamamıştır. Gerek TMK’nin 206. maddesinde örnekleme yoluyla sayılan nedenler gözetildiğinde gerek bu kurumun düzenleniş amacı düşünüldüğünde eşlerin ayrı yerlerde ikamet etmelerinin tek başına olağanüstü mal rejimine geçiş için yeterli olama-yacağı kabulü gerekir. Buna göre Mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir”. Yargıtay 8. Hukuk Dai-resinin 9.3.2021 tarihli ve 2021/2097 sayılı kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹³⁹ Acar, Aile Konutu-Mal rejimleri, s. 180; Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 75.

giderlerine katkısı bağlamında gelirleri ve malvarlıkları hakkında kesin bilgiye ihtiyaç vardır. Öte yandan evlilik birliğinden doğan en önemli yükümlülüklerden biri olan sadakat yükümlülüğü, eşlerin ekonomik konularda birbirlerini aydınlatmalarını zorunlu kılar. Bununla birlikte İsviçre kanun koyucusu, sadakat yükümlülüğünün özel bir görünümü olan bilgi verme yükümlülüğünü ayrı bir maddede düzenleme gereği görmüştür. Bunun temelinde yatan sebep ise, evliliğin genel hükümleri içerisinde yer alan tedbirlerin bilgi verme yükümlülüğünün uygulanması bakımından yetersiz kalacak olmasıdır. Eşlerden birinin aileye karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda diğer eşin, arabuluculuk (*Vermittlung*) yapması için mahkemeye başvurması mümkündür (ZGB Art. 172, Abs. 1). Ancak mahkemenin yetkisi eşlere görevlerini hatırlatmak ve onları uzlaştırmaya çalışmaktan ibarettir (ZGB Art. 172, Abs. 2). Mahkemenin bu sınırlı yetkisi bilgi verme yükümlülüğünün uygulanması için gereken zorlamayı sağlayamayacaktır. Oysaki bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen hüküm (ZGB Art. 170), kendisinden bilgi talep edilen eşin bundan kaçınması durumunda mahkemeye, gerekli bilgi ve belgeleri vermeye mecbur kılma yetkisi tanımaktadır. Elbette bu yetkinin sınırsız olduğu söylenemez. Öncelikle hükümde “gerekli” bilgi ve belgelerden bahsedildiğinden, her türlü bilgi ve belgenin verilmesi söz konusu olmamaktadır. Ayrıca avukatların, noterlerin, doktorların, din adamlarının ve yardımcılarının mesleki sırlarının saklı olduğu da hükümde yer alan bir diğer sınırlamayı teşkil etmektedir (ZGB Art. 170, Abs. 3).

Eşlerin geliri, malvarlığı ver borçları hakkında bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen hüküm Türk Medeni Kanunu'na alınmayan hükümlerden biridir. Gerçi, kaynak kanunda olduğu gibi TMK'da da eşlerin sadakat yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu bakımdan sadakat yükümlülüğü içerisinde saklı bulunan bilgi verme yükümlülüğünün Türk Hukuku bakımından da geçerli olduğu ifade edilebilir. Buna karşılık, eşlerden birinin bilgi vermektan kaçınması durumunda onu mahkeme aracılığıyla zorlayabilecek bir hüküm yer almamaktadır. Öğretide aksini savunanlar olmakla birlikte, eşlerin geliri, malvarlığı ve borçları konusunda doğrudan doğruya birbirlerinden ya da üçüncü kişilerden bilgi almalarını sağlayacak bağımsız bir dava yolunun Türk Hukuku'nda kabul edilmediğini ifade etmek daha makul görünmektedir. Zira eşlerin bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen madde, 4721 sayılı TMK'nın kabulünden çok önce yürürlüğe girmiştir. Ayrıca evlilik birliğinin korunması için hâkimin müdahalesini düzenleyen ZGB Art. 172 hükmü TMK'ya aktarılmasına rağmen (TMK m. 195) onun hemen öncesinde yer alan ZGB Art. 170 hükmünün ihmal sonucu alınmadığını söylemek zordur. Bu durum kanun koyucunun kasıtlı olarak bu maddeyi Kanuna

dahil etmediği fikrini güçlendirmektedir. Kanun eşlerden birinin bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranmasının sonucu olarak mahkemeden olağanüstü mal rejimine geçiş talebinde bulunma hakkını düzenlemiştir (TMK m. 206/2, b. 4). Dolayısıyla bilgi talep eden eş, diğer eşin bundan kaçınması halinde mahkemeden mal ayrılığı rejimine geçilmesini isteyebilecektir.

KAYNAKÇA

- ACAR, Faruk, *Aile Konutu-Mal rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.
- AEPLI, Viktor, "Zur Auskunftspflicht der Bank nach Art. 170 Abs. 2", *Familie und Recht, Festschrift Bernhard Schnyder*, Freiburg 1995, ss. 1-18.
- AKINTÜRK, Turgut - ATEŞ, Derya, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, 23. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2021.
- ARNDT, Christine, "Die Auskunftspflicht nach Art. 170 ZGB", *Der Familienprozess Beweis - Strategien - Durchsetzung*, Schulthess Verlag, Zürich, 2020, ss. 65-75.
- BRÄM, Verena, "Der Schutz der ehelichen Gemeinschaft: Besonderheiten, Tendenzen, Widersprüche", *Die Praxis des Familienrechts*, Stämpfli Verlag, Bern, 2006, ss. 519-538.
- BRÄM, Verena, *ZK - Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB)*, Dritte Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 1998.
- DURAL, Mustafa - ÖĞÜZ, Tufan - GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku*, 16. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, *Türk Medeni Kanunu Yorumu*, 2. Cilt, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- GENNA, Gian Sandro, *OFK - Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, 4. Auflage, Zürich, 2021.
- GÖKSU, Tarkan - BREITSCHMID, Peter, *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht - Partnerschaftsgesetz*, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 2016.
- GRAHAM SIEGENTHALER, Barbara - GETZMANN, Philine, "Finanzielle Beziehungen unter den Ehegatten und zu Dritten", https://jusletter.weblaw.ch/juslissues/2019/969/finanziellebeziehung_2f965fc7be.html__ONCE&login=false, (11.08.2022).
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, "Evlilik Birliğinde Eşlerin Aydınlatma (Bilgi Verme) Yükümü", *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2006, C. 5, S. 2, ss. 203-220.
- HAUSHEER, Heinz - REUSSER, Ruth - GEİSER, Thomas, *BK - Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Das Eherecht*, 2. Auflage, Stämpfli Verlag, Bern, 1999.
- HEGNAUER, Cyril - BREITSCHMID, Peter, *Grundriss des Eherechts*, Stämpfli Verlag, 4. Auflage, Bern, 2000.

- HOLLER, Kathrin, **Die Treuepflicht zwischen Ehegatten und eingetragenen Partnern unter Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland**, Dissertation, Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz, 2010.
- JUNGO, Alexandra, **CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht - Partnerschaftsgesetz**, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 2016.
- KOCAR, Serra, "Olağanüstü Mal Rejimi", **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.5, S.1, 2019, ss. 157-177.
- KOKOTEK, Roland, **Die Auskunftspflicht des Ehegatten nach Art. 170 ZGB**, Schulthess Verlag, Zürich, 2012.
- MAIER, Philipp, "Rechtsbehelfe zur Informationsbeschaffung im Ehegüterrecht bei strittigen Scheidungen", **Schweizerische Zeitschrift für Zivilprozess- und Zwangsvollstreckungsrecht**, 2020, Heft 51, ss. 193-209.
- ÖZDAMAR, Demet vd., **Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi**, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.
- ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.
- SCHMID, Ursula, **OFK - Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch**, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag, Zürich, 2016.
- SCHWANDER, Ivo, **BSK- Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht**, Band I, 5. Auflage, Basel, 2014.
- ŞEKER, Muzaffer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular**, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022.
- UÇAR, Ayhan, "4721 Sayılı Medeni Kanun ile Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. VI, S. 1-4, 2002, ss. 317-332.
- UYUMAZ, Murat, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XXI, S. 3-4, 2017, ss. 123-170.
- ZEITER, Alexandra, **CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 2016.
- ZEYTİN, Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.